

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan toiminta	3
2. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely.....	5
3. Talouden analyysi	6
4. Konserniyhtiöt ja omistajaohjaus	10
5. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen	12
5.1 Kunnanhallitus/ kuntajohtaminen.....	12
5.2 Elinvoimalautakunta.....	13
5.3 Hyvinvointilautakunta	14
6. Arviointikertomuksen hyväksyminen	15

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, onko kunnan toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tämä arviointikertomus koskee vuotta 2022.

Hattulan kunnan tarkastuslautakuntaan kuuluvat kuntavaalien jälkeen seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Kaj Nordenswan pj.	Sari Kujanpää
Lasse J. Lilja vpj.	Tapio Leino
Riitta-Liisa Joutsenlahti	Kari Kamppinen
Petri Immonen	Ari Tuovinen
Virva Klaasio	Kati Vanhanen

Tilintarkastajan toiminta

Kunnan tilintarkastusyhteisönä toimi tilikaudella 2022 BDO Oy, päävastuullisena tilintarkastajana JHT, HT, Minna Ainasvuori. Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimivat erityisasiantuntija Kirsi Pelvola sekä avustava tilintarkastaja Ville Rantanen BDO Oy:stä.

Tarkastuslautakunta seurasi tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle tarkastussuunnitelmansa ja raportoi tarkastuslautakunnalle tilikautta 2022 koskevista asioista.

Sidonnaisuuksien valvonta

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lautakunta käsitteli ja saattoi valtuustolle tiedoksi tilikaudella 2022 sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Arviointityö tilikaudella 2022

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kuntalain edellyttämiä asioita tilikaudelta 2022 erikseen hyväksytyyn työohjelman ja kokousaikataulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan selvitykset eri tehtävälalueiden johtavilta viranhaltijoilta toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tilikauden aikana kunnassa laadittuihin toiminnan ja talouden raportteihin sekä tilinpäätökseen 2022. Jäsenet seuraavat toimielinten pöytäkirjoja sisäisen työnjarkonsa mukaisesti. Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut mahdollisuus raportoida toimielinten päätöksiin liittyvistä havainnoistaan lautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus, lautakunnat ja muut tilivelvolliset ottavat huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja että kunnanhallitus esittää syyskuun 2023 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

2. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta esitti kuntalain hengessä edellisen vuoden arviointikertomuksessaan, että kunnanhallitus antaa valtuustolle vastineen arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin syyskuun 2022 loppuun mennessä. Tämän päätösesityksen ja aikataulun hyväksyi myös valtuusto kokouksessaan 15.6.2022. Vastine käsiteltiin kunnanvaltuuston kokouksessa 19.10.2022.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että rakennusvalvontaa koskeviin kysymyksiin vastineen antoi elinvoimalautakunta eikä viranomaisjaosto, joka on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Menettely ei noudata hyvää hallintotapaa. Muilta osin kunnanhallituksen antamat vastineet ovat asianmukaisia ja ymmärrettäviä.

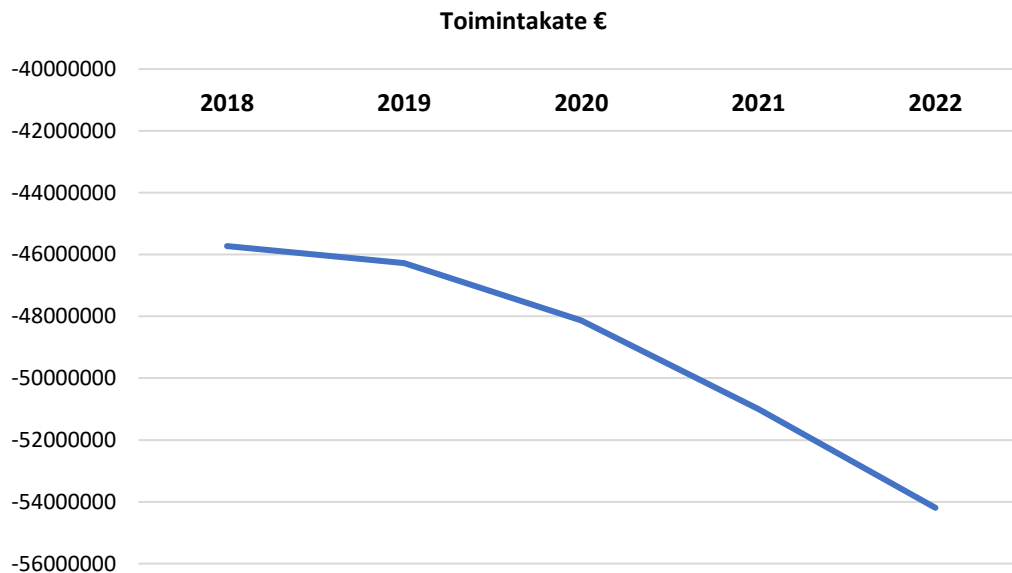

3. Talouden analyysi

Kunnan tilikauden tulos oli ylijäämäinen 1,87 milj. euroa ja konsernin tulos oli 0,22 milj. euroa ylijäämäinen.

Toimintatuottoja kertyi tilikaudella 7,4 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. **Toimintakulut** olivat noin 61,6 milj. euroa ja noin 3,0 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Toimintakulujen jatkuva kasvu on huolestuttavaa.

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kuntataloudessa on aina miinusmerkkinen, koska suurimmat tuloerät, verotulot ja valtionosuudet, esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi em. rahoituksella. Toimintakate on laskenut jatkuvasti vuosina 2018-2022. Toimintakate oli -54,2 milj. euroa ja noin 3,2 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

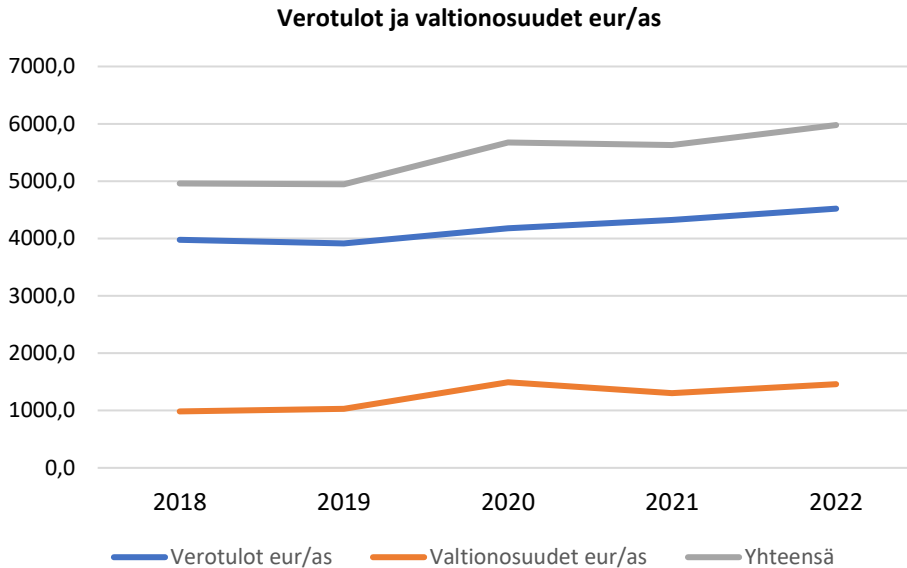

Talousarviossa sitova erä oli toimielimien tai sen palvelualueen toimintakate. Kunnanhallituksen tavoite ei toteutunut, vaan poikkeama oli 50 tuhatta euroa. Kunnan kokonaisuuden kannalta poikkeama ei ole merkittävä. Hyvinvointilautakunnan palvelualueista sosiaalipalvelut jäi tavoitteestaan 0,44 milj. euroa ja hyvinvointitoimialan hallinto 31 tuhatta euroa. Perusopetus ja varhaiskasvatus alitti talousarvion 0,2 milj. eurolla ja terveystoimet 4 tuhatta eurolla. Kokonaisuudessaan hyvinvointilautakunta ylitti talousarvion noin 0,3 milj. eurolla. Myös elinvoimalautakunta jäi tavoitteestaan poikkeaman ollessa 0,2 milj. euroa.

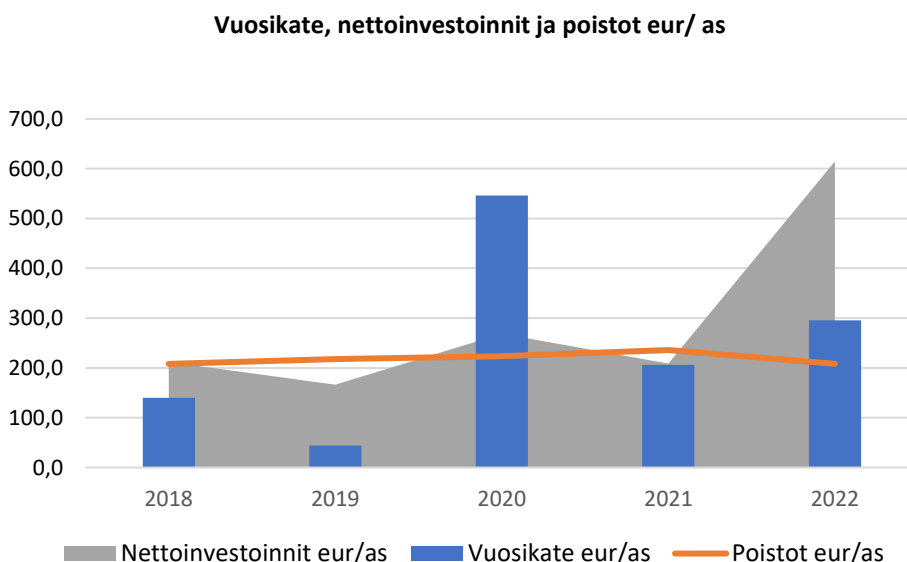
Hattulan väkiluku kasvoi edellisvuoteen nähden 141:llä. Hattulassa oli vuoden 2022 lopussa 9 539 asukasta.

Kunnan tuloveroprosentti oli 20,75 eli sama kuin edellisvuonna. Verotulot kuitenkin kasvoivat edellisvuodesta. Tämä oli tyypillistä koko kuntasektorilla. Myös valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta mm. veroperustemuutosten korvausten kasvusta johtuen. Verotulojen ja valtionosuuksien

kertymä on seuraavan kuvion mukaan ollut varsin tasaista asukaslukuun suhteutettuna. Verotulojen kertymä oli 43,1 milj. euroa (40,6 milj. euroa v. 2021) ja valtionosuuksia kertyi 13,9 milj. euroa (12,3 milj. euroa v. 2021).

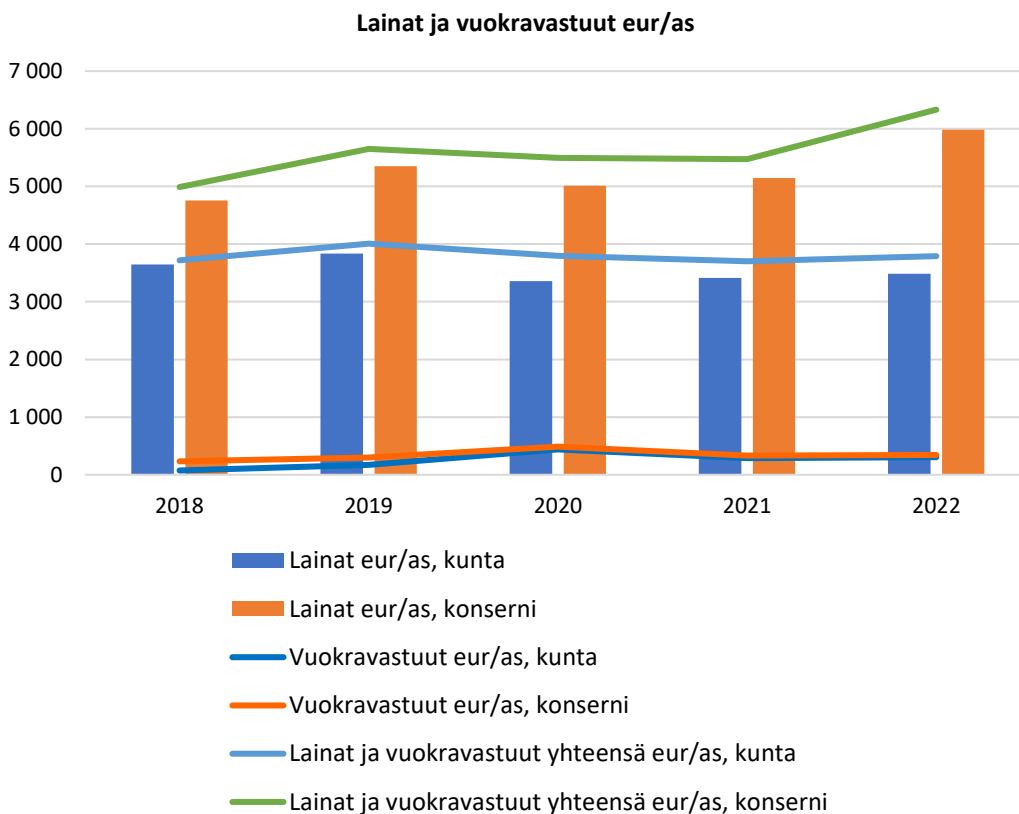
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2018 lähtien. Vuonna 2022 vuosikate kattoi poistot.

Investointimenojen toteutuma oli 5,9 milj. euroa. Investointitaso kasvoi selvästi edellisvuodesta ja toteutuma ylitti myös talousarvion 1,6 milj. eurolla. Valmistuneen koulun kustannuksia kertyi noin 2,5 milj. euroa vuonna 2022. Lisäksi koulun kalustamisesta syntyi noin 0,1 milj. euron kustannukset.

Investointimenojen toteumaan vaikutti myös Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen siirto perustettuun kiinteistöliikelaitoskuntayhtymään, mistä syntyi n. 2,1 milj. euron investointimenot.

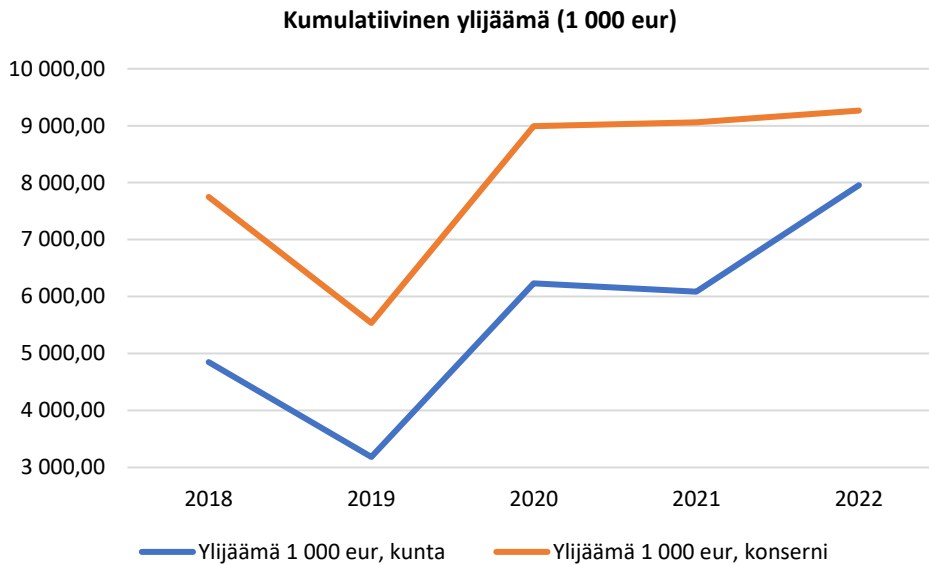
Kunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta nousi, ollen 31.12.2022 yhteensä 3 485 euroa per asukas (3 414 eur vuonna 2021). Konsernissa lainamäärä per asukas nousi 5 985 euroon per asukas (5 144 eur vuonna 2021). Myös vuokravastuut kasvoivat etenkin konsernin osalta. Lainoja ja vuokravastuita on tarkasteltava konsernissa kokonaisuutena, jotta voidaan osoittaa, paljonko yksittäinen kuntalainen on todellisuudessa velkaa. Konsernin lainat ja vuokravastuut per asukas olivat 6 332 euroa. Koko Suomessa tunnusluku oli keskimäärin 9 065 euroa vuonna 2021.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Kunnassa tunnusluku oli -668 tuhatta euroa ja konsernissa -4 388 tuhatta euroa. Toiminnan ja investointien kertymä viideltä vuodelta muodostui kunnassa positiiviseksi ollen 2 127 tuhatta euroa. Tunnusluvun tulisi olla viiden vuoden ajanalla aina positiivinen.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2022 tuloslaskelma osoittaa euroa 1 870 617,67 euroa ylijäämää. Konsernin tilikauden ylijäämä on 220 195,63 euroa.

Tilikauden ylijäämä kirjataan taseeseen kertyneeksi ylijäämäksi. Kunnalla on ylijäämää nyt 7,96 milj. euroa ja konsernilla 9,27 milj. euroa.

Tulevien vuosien osalta haaste on tilinpäätöksen mukaan edelleen kuntakonsernin omistamiin kiinteistöihin liittyvä korjausvelka. Myös Hattula-Kiinteistöt Oy:n korjausvelkatilanteen kautta tulee kuntakonsernille taloudellisia paineita. Korjausvelan torjuminen vaatii harkittuja päätöksiä ja investointien priorisointia. Konsernin tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että lainakannan kasvu on viime vuosina pidetty maltillisena.

Kunnalla ei ole akuuttia talouden tasapainottamistaakkaa tilinpäätöksen ja voimassa olevan taloussuunnitelman perusteella. Toimintakate heikkenee kuitenkin edelleen huolestuttavasti. Tarkastuslautakunta kysyy kunnanhallitukselta, millaisia, esimerkiksi rakenteellisia muutoksia, kunnassa on suunnitteilla toimintakatteen heikkenemisen ehkäisemiseksi?

Hyvinvointilautakunnan talousarvioylitys oli 0,3 milj. euroa ja elinvoimalautakunnan 0,2 milj. euroa suhteessa sitovaan toimintakatetavoitteeseen. Talousarvioylitykset on vietävä valtuuston käsiteltäväksi tilikauden aikana välittömästi sen jälkeen, kun ylitysuhka havaitaan. Tämä on tärkeää valtuuston budjettivallan turvaamiseksi.

Kunnan tulee jatkossa varautua taloudellisiin epävarmuustekijöihin kuten energian hinnanvaihteluihin mm. Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vuoksi.

4. Konserniyhtiöt ja omistajaohjaus

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Käytännössä Hattulalla on määräysvalta ainoastaan sen 100-prosenttisesti omistamassa Hattula Kiinteistöt Oy:ssä. Omistajapolitiikan mukaan yhtiötä ohjataan siten, että kunnan strategia Hattula 2021 otetaan huomioon yhtiön toiminnassa. Hattula-Kiinteistöt on siten käytännössä ainoa konserniyhtiö, jonka omistajaohjauksen tulee olla konkreettista. Kunnanjohtaja toimii yhtiön hallituksessa asiointijäsenenä.

Arvio tavoitteiden toteutumisesta esitetään taulukoissa. Tarkastuslautakunnan tekemä arviointi perustuu tilinpäätösinformaatioon. Tavoitteen todettiin toteutuneen osittain, jos vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin. Tavoite ei toteutunut, jos alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin. Tavoitetta ei arvioitu, jos esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, tavoite tai toteumasta raportointi on epäselvä tai toteumaa ei ole raportoitu lainkaan.

Yhtiön tavoitteet ovat samat kuin edellisvuonna. Osa tavoitteista on edelleen ilmaan jääviä ja osa sellaisia, joiden tulee toteutua automaattisesti ilman, että valtuusto asettaa niitä talousarviossa tavoitteiksi. Tämän totesi jo edellinen tarkastuslautakunta. Lisäksi osalle tavoitteista ei ole asetettu selkeää mittaria ja tavoitetasoa. Osaa toteutumisesta ei ole mahdollista tilinpäätösinformaation perusteella arvioida.

Toiminnalliset tavoitteet	
Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen vastaamaan kuntalaisten tarpeita.	Toteutui
Pitkän tähtäimen kehittäminen, läpi käyden purkamisen, myynnin peruskorjauksen ja uudisrakentamisen mahdollisuudet.	Toteutui osittain
Kiinteistöjen salkutuksen päivitys edellisten asioiden toteuttamisen tueksi.	Ei toteutunut
Yhtiön liiketoimintasuunnitelman päivittäminen kuntaohjaus huomioiden.	Toteutui osittain
Yhtiö raportoi liiketoiminnan toteutumisesta yhtiön hallitukselle ja kunnalle.	Toteutui
Kuukausittainen talousseuranta yhtiössä ja raportointi yhtiön hallitukselle.	Toteutui

Taloudelliset tavoitteet	
Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite 95 %	Toteutui
Kilpailukyvyyn ylläpitäminen kohtuullisen vuokratason ylläpidolla.	Toteutui
Yhtiö pyrkii myymään Parolantie 29 yksittäiset huoneistot. Hyväksyttävä hintataso arvioidaan kunnan kanssa, koska kunta on velvoitettu korvaamaan mahdollinen tappio, joka koituu, jos myyntihinta on alle ostohinnan.	Toteutui
Yhtiön talouden tervehdyttäminen mm. energiasaneerausten muodossa.	Toteutui
Maksuvalmiuden parantaminen.	Ei voida arvioida
Yhtiö toteuttaa taloudellisten resurssien mukaisesti vuokra-asuntojen kunnossapitoa pitämään asunnot vuokrauskunnossa.	Toteutui osittain
Talojen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelmat ja -toteutukset kunkin talon strategian mukaisesti.	Toteutui osittain
Konsernihjauksen linjausten mukaisesti yhtiön lainamäärään lisääminen tulee olla kohtuullista ja tavoitteina tuoda pitkäntähtäimen säästöjä menoissa ja pitää yhtiö toimintakunnossa.	Ei voida arvioida

Kaikkien kiinteistöjen vuoden keskiarvon käyttöaste oli selvästi yli tavoitteen, 99,1 %. Yhdeksässä kiinteistössä on ollut koko vuoden 100 % käyttöaste. Asunnot on pidetty vuokrauskunnossa hyvin, mutta korjausvelka on silti korkea.

Osa tavoitteiden toteumista ei voida arvioida, koska tavoitteille ei ole asetettua selkeitä mittareita eikä tavoitetasoja ja toisaalta tilinpäätösraportointi ei aivan aukene lukijalle. Olisi hyvä, jos yhtiö ottaisi selkeämmin itse kantaa, toteutuiko tavoite vai ei. Toimenpiteitä on edelleen tehty ja suunnitelmia valmisteltu, mikä on hyvä asia.

5. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen

Valtuusto asetti vuoden 2022 talousarviossa tavoitteita mm. kunnanhallitukselle, elinvoimalautakunnalle ja hyvinvointilautakunnalle.

Arvio tavoitteiden toteutumisesta esitetään taulukoissa. Tarkastuslautakunnan tekemä arviointi perustuu tilinpäätösinformaatioon. Tavoitteen todettiin toteutuneen osittain, jos vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin. Tavoite ei toteutunut, jos alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin. Tavoitetta ei arvioitu, jos esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, tavoite tai toteumasta raportointi on epäselvä tai toteumaa ei ole raportoitu lainkaan.

5.1 Kunnanhallitus/ kuntajohtaminen

Valtuusto asetti kunnanhallituksen alaiselle toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Hattulassa päätöksien edellyttämät perusteet ovat avoimia ja riittävän ajoissa päättäjien käytettävissä.	Toteutui
Päätökset ovat selkeitä, ymmärrettäviä ja ajoissa tehtyjä.	Ei voida arvioida
Päätöksen jälkeen kaikki tukevat sen toimeenpanoa ja tavoitteiden saavuttamista.	Toteutui
Viranhaltijat ja päättäjät kannustavat toisiaan.	Ei voida arvioida
Kuntalaiset saavat laadukkaat palvelut hyväksyttävässä ajassa.	Toteutui osittain
Hattulan tilinpäätös 2022 on ylijäämäinen.	Toteutui
Hattula on matalan kynnyksen kunta.	Toteutui
Hattulassa viestitään asioista avoimesti ja ajoissa.	Toteutui
Hattulassa keskitytään mahdollisuuksiin ja rakennetaan kunnan positiivista mainetta.	Toteutui
Hattulalaiset kylät, yhdistykset ja muut yhteisöt toimivat aktiivisesti kuntalaisten hyvinvoinnin kehittämiseksi.	Ei voida arvioida

Joidenkin tavoitteiden arviointi on haasteellista, koska talousarviossa ei ole asetettu tavoitteille selkeitä mittareita ja niille tavoitetasoja.

5.2 Elinvoimalautakunta

Valtuusto asetti elinvoimalautakunnalle seuraavat tavoitteet. Tavoitteille on nähtävissä mittarit talousarviossa, ja toteumat on tässä arvioitu mittareiden kriteerien perusteella. Tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena kohtuullisesti.

Kunnan työkykyjohtamista tehostetaan ja työhyvinvoinnin edistäminen	Toteutui osittain
Kokonaisvaltainen ICT-kehitys	Ei toteutunut
Uuden organisaation toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen auditointia hyödyntäen.	Toteutui osittain
Talousraportoinnin tehostaminen	Toteutui
Vetovoimaiset liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut	Toteutui

Tarkastuslautakunta kiinnitti arvioinnissaan huomiota siihen, että rakentamisen poikkeamisluvissa ja suunnittelutarveratkaisuissa ei ole käsitelty kantatilatarkastelua, joka pitäisi kuitenkin tehdä.

Kunnossapitopalveluiden korjausvelan kasvu ja mm. lumitöiden kustannusten nousu huolestuttavat tarkastuslautakuntaa.

Liikunta- ja kulttuuripalvelut toimivat edelleen erinomaisesti ja niistä on saatu positiivista palautetta. Pyhän Ristin kirkon kävijämäärä on pysynyt edelleen korkeana läpi vuoden, mikä on hyväksi kunnan elinvoimalle.

5.3 Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunnalle asetettiin talousarviossa yhdeksän vuositavoitetta.

Tarkoituksenmukainen ja tilanteisiin mukautuva resurssin käyttö.	Toteutui
Oppilaan hyvinvointiin liittyvien yhteistyöverkoston toimintatapojen kehittäminen.	Ei voida arvioida
Perusopetus ja varhaiskasvatus on hyvä yhteistyökumppani sisäisille ja ulkoisille yhteistyökumppaneille.	Ei voida arvioida
Talousarviossa pysyminen, hyvinvoiva ja osaava henkilöstö.	Ei voida arvioida
Varhaiskasvatuspalvelut tuotetaan tasalaatuisena kaikille asiakkaille paikasta riippumatta.	Ei voida arvioida
Varhaiskasvatuspalveluiden suunnittelu kustannustehokkaasti.	Toteutui osittain
Varhaiskasvatuksen henkilöstön tvt- taitojen kehittäminen hankkeen avulla.	Toteutui
Koulutussuunnitelma vastaa varhaiskasvatuksen vuoden 2021 pedagogisiin painopistealueisiin.	Toteutui
Lukion toiminnan suunnittelu kustannustehokkaasti.	Ei voida arvioida

Tarkastuslautakunta on huolestunut siitä, että isoa osaa tavoitteiden toteutumisesta ei voida arvioida tilinpäätösinformaation perusteella.

Kotouttamisohjelman puute on kirjattu, mitä tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että talousarviossa määritellään tavoitteille selkeät mittarit ja tavoitetasot ja että tilinpäätösraportointi vastaa tavoitteelle asetettua mittaria.

6. Arviointikertomuksen hyväksyminen

Hattulassa sähköisen allekirjoituksen päivänä

Kaj Nordenswan
puheenjohtaja

Lasse J. Lilja
varapuheenjohtaja

Riitta-Liisa Joutsenlahti
jäsen

Petri Immonen
jäsen

Virva Klaasio
jäsen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 15 pages before this page

Dokumentet inneholder 15 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 15 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 15 sider før denne side

Detta dokument inneholder 15 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende